

3% olid ettevõtete deklareeritud tööjõukulud tänavu aprillis väiksemad kui aasta tagasi. Ent aprilli väljamaksed on tasu töö eest märtsis, kui koroonakriis alles algas.

KIIRE ARENG

Drastilised muutused

- Mitmel pool maailmas laiendatakse kõnniteid ning looakse sidus ratta- ja kõnniteede ning rohealade võrk.
- Milanos eraldatakse kõnni- ja rattateedele ligi 35 kilomeetrit tänavaid.
- New York loob 120 kilomeetrit jalakäijatele ja ratturitele mõeldud tänavaid.
- Suurt eeskujut näitab Pariis, kus eriolukorra lõppedes avati ligi 650 kilomeetrit autodelt ära lõigatud ajutisi nn hüpikrattateid.
- London ennustab rattaliikluse kümnekordistumist ja valmistub tänavaid ümber kujundama.
- Autoliiklust piiratakse igal pool märgatavalt, et hoida linnaõhk puhtam ja inimesed tervemad.

Kui koroonajal naasid Barcelonas metssead ja Londonisse hirved, siis nüüd jalakäijad ja jalgratturid.

likule seosele COVID-19 põdemise raskustat ja suurema levikuga. Kaugeltki kõigil inimestel pole maakodu, kuhu nädalavahetuseks sõita. Seega on oluline, et linnad pakuksid oma elanikele võimalusi nautida looduslähedast keskkonda ja puhast õhku.

Epidemiad linnaarengule kasuks

Tervislikus linnas pääseb igast linnaosast jalutuskäigu kaugusel olevasse kogukonnaeda, parki või linnametsa ja need moodustavad tervikliku rohevõrgustiku: pargid ja kergliiklusteed on omavahel ühendatud rohekoridoridega. Heaks näiteks võiks tuua Tallinna linnaplaneerimise ameti väljatöötatud ja realiseerimist ootava Skoone bastionivööndi ehk vanalinna ja Kalamaja vahelise ala projekti. See on planeeritud rahustatud liikluse põhimõttel ning loob linnaelanikele harmoonilise kergliikluse ja rohealade koosluse.

Peale selle võiks meie parkidesse ja tänavatele traditsiooniliste pikkade pinkide kõrval ilmuda rohkem ühe-kahe inimese istumiskohti. Parkide taimekooslust ja kasutusviise annab mitmekesistada, tuua näiteks juurde rohkem kohalikke taimeliike, jätta elurikkuse suurendamiseks siit-sealt muru niitmata, lisada pargimööbli hulka varjualuseid, mis võimaldavad vihmasel ilmaga pargis viibida, samuti installatsioonid, mis innustavad liikuma.

Inimkonna ajalugu on mitu korda näidanud, kuidas epidemiad on soodustanud linnaehituse ja arhitektuuri arengut: veevärgi ja kanalisatsiooni rajamist, tänavate sillutamist, valgusrikaste laiade puisteede ja linnaparkide kujundamist, õhku ja päikest pakkuvate rõdude, terrasside ja katuseaedade teket jne.

Ka praeguse ülemaailmse kriisi mõju muudab juba linnu. Vähendatakse sõltuvust autodest ja nõutakse inimestele rohkem väärikat ja tervislikku ruumi. Tekitatakse veelgi suurem vajadus jätkusuutliku, inimsõbraliku ja tulevikku vaatava linnaplaneerimise järele. Targad linnad pööravad pandeemia mõju enda kasuks juba praegu. Kas ka Eestis? ●

Samal teemal

Gea Kangilaski „Pärast eriolukorra lõppu võtke linnad autodelt inimestele tagasi“ (EPL 29.4)

VASTUKAJA

Kolmandiku võrra vähem rikkeid - eeskujut missugune

Jaanus Tiisvend

Elektrilevi juhatuse esimees

Eesti Päevaleht on toonud sel nädalal esile huvitavaid seoseid võrgu kvaliteedi, tasu ja katkestuste hüvitiste kohta. Ent info jääb lünklikuks.

Alustades natuke kontekstist, siis oleme Eestis silmitsi hajasustusega, mis ühtepidi on meie võlu, kuid võrguteenuse puhul ka „valu“ – 61 000 kilomeetri pikkusest võrgust peame sisuliselt 60% ülal pidama vaid 5% elektritarbimise jaoks. Vahendid selle uuendamiseks tulevad võrgutasust. Selle üle, et võrgutasu oleks põhjendatud, teeb järelevalvet konkurentsiamet. Oleme hajavõrgu väljakutse taustal suurendanud märgatavalt teenuse efektiivsust ja saanud võrguteenuse hinda viie aastaga 16% langevaks. See tähendab, et mullu jäi tarbijatele viie aasta taguse hinnatasega võrreldes kätte 30 miljonit eurot rohkem. Ka välisriikide võrguteenused käivad meilt digitaalsete ja efektiivsete lahenduste kohta õppimas.

Hea kvaliteedi ootus vajab märkimisväärseid summasid: igal aastal panustame võrguteenuse üllahoidmise ja arendamise suurusjärgus 100 miljonit eurot. Need tegevused on toonud ka nähtava mõju. Viimase viie aastaga on ilmastikukindla võrgu osakaal jõudsalt kasvanud ja rikked on 36% võrra vähenenud.

Hinna ja kvaliteedi tasakaal

Alati on põhjendatud küsida, kas saame oma raha eest parima. Või oleme veel parema eest valmis rohkem maksma? Väljenduvad ju ka kõneaineks olnud elektriliinide talumistasud ja elektrikatkestuste hüvitised lõpuks otsesemalt või kaudsemalt teenuse hinnas. Kõik variandid on võimalikud, kuid võin kindlalt öelda, et spetsialistid on teinud suurt tööd parima tasakaalumudelid leidmiseks. Oleme muu hulgas teinud arvutuse: kui viia kõik praegused õhuliinid 100% maa alla, vajaks see lisainvesteeringuid suurusjärgus 2 miljardit eurot, mis tähendaks võrgutasu kasv 70%. Oleme igati valmis aruteluks selle üle, milline on Eestile parim hinna ja kvaliteedi tasakaal. Klient võib olla rahuliku südamega. Suurt vastutust tajudes teeme otsuseid kõiki mõjusid läbi kaaludes – parima teadmise ja parimat tulemust soovides. ●

Samal teemal

„Elektrilevi ja tarbija suhe pole tasakaalus“ (EPL-i juhtkiri 26.5)

LOE PIKEMALT: EPL.EE/ARVAMUS

Raul Eamets, majandusteadlane (Delfi Forte)

Kui meil on suhteliselt karm rändepoliitika, siis see sunnib innovatsioonidele, sest midagi on vaja välja mõelda. Odavat tööjõudu pole võimalik kasutada.

FOND annaks EL-ile peaaegu piiramatut laenuvõtmise võimalust

Kolm finantsuendust teevad Merkeli-Macroni fondi idee ootamatult võimsaks

Anatole Kaletsky

Gavekal Dragonomicsi peaökonomist

Saksamaa ja Prantsusmaa ettepanekust asutada 500 miljardi euron Euroopa taastamise fond võib saada koroonaviiruse kõige tähtsam ajalooline tagajärg. Võib isegi juhtuda, et Saksa liidukantsleri Angela Merkeli ja Prantsuse presidenti Emmanuel Macroni kokkulepet võidakse kunagi mäletada kui samasugust sündmust, nagu oli Ameerika riigimeeste Thomas Jeffersoni ja Alexander Hamiltoni 1790. aasta kokkulepe USA riigilaenu kohta, mis aitas teha väikse keskviimuga konföderatsioonist tõelise föderaalriigi.

Mängus on Merkeli-Macroni maine

Kõnealune plaan võrdub ainult 3%-ga Euroopa Liidu SKP-st. Samal ajal on Saksamaa oma tööstuse toetamiseks välja lubanud summa, mis võrdub 15%-ga riigi SKP-st. EL-i taastamiskohandamise eeldab 27 liikmesriigi üksmeelset toetust, aga nn säästlik nelik (Holland, Austria, Taani ja Rootsi) on jõuliselt Vahemere-äärsete liikmesriikide rahastamise vastu.

Ent varjukülgedele keskendudes kaob silmist, mille poolest plaan võib olla oluline. Merkeli-Macroni kokkuleppe puhul pole niivõrd tähtis summa, kui võrd et mõlemad peavad nüüd eesmärgini jõudma, et mitte kaotada oma mainet.

Nende ettepanek sisaldab kolme olulist uuendust. Peamine uuendus oleks fondi rahastamine võlakirjadega, mille laseb välja EL ja mida teenindab isenda maksumuludest samuti EL.

Oletatavasti nõudis Merkel sellist mehhanismi, et vältida rahulolematust, mida põhjustaksid ühiselt tagatud „eurovõlakirjad“. Saksamaal on need poliitiliselt ohtlikud ja võib-olla ka põhiseadusvastased, sest Saksamaal maksudest võidakse

1790. aastal aitas samalaadne kokkulepe muuta Ameerika Ühendriigid nõrga keskviimuga konföderatsioonist tõeliseks föderaalriigiks.

nii hakata kustutama Itaalia või Hispaania võlgu.

Tekivad üle-euroopalised maksud

Teine, vastuolulisem uuendus tuleb tõenäoliselt, et sadade miljardite suuruse võla teenindamiseks vajaks EL praegustest suuremaid maksumuluseid. Mercei ja Macroni ettepanek on suurendada EL-i eelarvet 1,2%-lt 2%-ni SKP-st, milleks on aastas vaja umbes 180 miljardit eurot suuremat maksumulust. Selleks vajab EL uusi makse peale tollimaksude ja väikese osa riikide käibemaksutulu. Uute maksude üle puhkeb ilmselt tuline väitlus, kuid tekkima hakkab ulatuslik konsensus, mille järgi üle-euroopalised maksud peaksid tulema majandustegevusest, mis ületab riigipiire – finantstehingud, digitaalsed tehingud, CO₂ emissiooni maks. Osa sellest rahast läheks taastamiskohandamise jaoks, aga suurem osa Ida-Euroopa riikide järeleaitamist toetava ühtekuuluvusfondi jaoks ja Suurbritannia lahkumisest kaotatud tulude asendamiseks.

See viib kolmanda muutuseni: EL saab võimaluse kasutada finantsvõimendust. Praeguste nullilähedaste intressimäärade tingimustes saab AAA-reitinguga laenuvõtja väikese lisamaksutulu toel võtta hiiglaslikke laene.

Kui EL emiteeriks kümneaastaseid võlakirju, maksaks ta ilmselt nullprotsendist intressi, mis tähendaks praktiliselt piiramatu laenuvõimalust. Veelgi parem oleks emiteerida tähtajatuid võlakirju, nagu on soovitanud Hispaania valitsus ja George Soros. See võimaldaks EL-il võtta 500 miljardit eurot laenu ainult 2,5 miljardi eurose intressikuluga aastas.

Kui EL võtaks sel aastal 500 miljardit eurot laenu, saaks ta järgmisel aastal hõlpsasti laenata triljonit eurot digitaalse hõlmamise fondi tarvis, seejärel 2 triljonit eurot sõidukite elektrifitseerimise fondi jaoks, 3 triljonit eurot kõihehõlmava kliimamuutusefondi jaoks... See näitab, kuidas Merkeli-Macroni plaaniga kaasnevad finantsuendused võiksid Euroopa majandus- ja poliitilisi tingimusi totaalset muuta. ●

© Project Syndicate 2020

Ei mingeid batuute enam!

Rein Ruutsoo

Tallinna ülikooli emeriitprofessor

Täna peaks Floridast Canaverali neemelt startima kosmoselaeva Dragon mehhitatud lendudeks arendatud versiooni Dragon 2 (Crew Dragon), kaks Ameerika astronauti pardal. Eesti aja järgi juhtub see kell 23.33. Kavandatud starti peetakse ajalooliseks sündmuseks. Saab läbi aeg,

kui NASA oli sunnitud kasutama venelaste „veoteenust“. USA-d põhjendas propagaandasõjas pole Roskosmose juht Dmitri Rogozin jätnud kasutamata ühtki võimalust rõhutada Venemaa tehnoloogilist „üleolekut“. Ameeriklastel oleval tema sõnutsi kaks võimalust: kasutada Vene rakette või... batuuti! Elon Muski looming on nüüd mitte ainult USA, vaid kogu maailma kosmonautikas sisse juhatanud uue ajastu. ●

PILTREPLIIK

Foto: EPA / Scanpix

LOE PIKEMALT: EPL.EE/ARVAMUS